

No ens toqueu la història

written by Jordi Bohigas | 21 de juliol de 2018

El passat és un país estrany, que diria el professor Lowenthal, del qual la memòria històrica n'és tan sols un reflex, una evocació i, en algun cas, un reconeixement en funció dels valors, el marc mental i els interessos polítics d'una època, els de la societat que el recrea (allò que els entesos anomenen "l'ús públic de la història"). Distingir les dues coses és clau si volem construir una societat madura, crítica i respectuosa amb el seu passat històric (que també és, recordem-ho, patrimonial).

Per això mateix la memòria, a diferència de la història, és tan volàtil i la seva reivindicació pot arribar a ser destructora per a ella mateixa, i això es produeix quan la memòria dels uns vol créixer a costa de la dels altres. Això és, senzillament, el que un PSC-Units per Avançar pretén fer amb la seva flamant proposta de nova llei de memòria històrica amb la qual [pretenen erradicar la simbologia "franquista" d'indrets com ara el mausoleu als caiguts requetès de la Guerra Civil a Montserrat](#). L'escultura del requetè ferit, com ara algunes inscripcions, s'inclourien dins aquells "elements commemoratius contraris a la memòria democràtica".

El que sorprèn més (de fet ja no em poden sorprendre gaire més) és que ho subscriguin els d'Units per Avançar. Com els representants de l'extinta Unió haurien de saber, la memòria carlina és també la de l'antiga Unió. D'on ve la possible relliscada? M'atreveixo a pensar que de la confusió entre allò que es pot considerar franquista, en primer lloc, però també de la ignorància o fins i tot la mala fe, perquè dins d'Unió estàvem farts de debatre sobre la memòria històrica i els seus matisos.

Anem a pams. A la Guerra Civil hi va combatre tota mena de gent. Dins el bàndol conegut com a "nacional" hi havia

monàrquics alfonsins, republicans d'ordre, falangistes, militars, catòlics, catalanistes de la Lliga i d'Unió, gent que simplement lluitava perquè hi estava obligada i, també, carlins partidaris del pretendent Xavier de Borbó-Parma (ferm defensor, per altra banda, de les llibertats catalanes).

Molts catalans que van fugir a l'Espanya Nacional per salvar la pell eren en alguns casos carlins, però també (i molt important) gent propera a la catalanista Lliga Catalana i a Unió Democràtica. Allà van ajuntar-se i van crear el Terç de Requetès de Nostra Senyora de Montserrat, una de les unitats més conegudes al Principat durant la guerra, amb accions d'alt valor en llocs com Vilalba dels Arcs (Terra Alta) durant la batalla de l'Ebre: 59 requetès catalans morts, en un sol assalt, per intentar prendre una posició republicana mentre el comandament nacional obviava enviar-hi el suport esperat. Un dels testimonis, Feliu Matamala (pare de l'actual mà dreta del president a l'exili i ja difunt), explicava que la intenció era de carregar-se'ls. No ho sabem però, de fet, l'alt comandament dels rebels utilitzà els terços de requetès en combats molt durs, com unitats de xoc, fet que causà moltes baixes entre els seus membres. Dels 1.985 efectius en total, 319 van morir en combat i 633 foren ferits.

Escultura d'un requetè malferit amb la mirada dirigida al monestir de Montserrat, situat davant mateix del mausoleu. Al peu hi ha una placa amb la

inscripció "Recorda el seu exemple i sacrifici. Terç de Requetès Mare de Déu de Montserrat. 1936-1939)".

Els requetès del Terç no poden ser titllats de franquistes. El seu mateix rei, Xavier I, que va ser mediador internacional durant les dues guerres mundials, va ser expulsat d'Espanya per Franco i va acabar tancat al camp d'extermini de Dachau (Baviera). Als catalanistes que van lluitar al Terç tampoc se'ls pot acusar de franquistes, ja que molts van fugir del país per no ser assassinats i lluitaven per enderrocar tot allò que els va expulsar del Principat, en un moment en el qual encara no es podia saber cap on el bàndol nacional portaria Espanya. El filòleg Martí de Riquer, l'escriptor Josep Maria Gironella i Pous, el muntanyenc Ignasi de Quadras i el llibreter i empresari Feliu Matamala, ja esmentat, en foren alguns dels seus membres.

Considerar que tots ells, molts dels quals acabaren enemistats amb el règim, eren en aquell moment franquistes o feixistes és tant anacrònic com fals. Alguns ho acabaren sent i molts altres continuaren fidels als seus principis. Generalitzar tot el bàndol nacional és tan pervers com considerar que tots els combatents republicans eren milicians sanguinaris, saquejadors d'esglésies o furibunds partidaris de la Unió Soviètica de Stalin, a banda dels molts que també acabaren canviant-se de jaqueta.

Que s'ha d'intentar eliminar per mitjans legals i a través de processos el màxim de consensuats possibles la simbologia franquista o que inciti al feixisme, d'acord. Però cal desgranar prou bé el gra de la palla. Atribuir la condició de franquista a tot aquell que lluitava dins el bàndol nacional o, encara més bèstia, la de feixista, és un greu error. És un error per ser fals, certament, però també perquè fereix sentiments de molts catalans i contribueix a esborrar tota una

tradició històrica autòctona. Que la proposició vingui del bloc del 155 ja ens hauria de fer sospitar.

Estaria bé que el PSC-Units se centrés a treballar per Catalunya i no contribuir a desvirtuar una llei que hauria de servir per dignificar la memòria de les víctimes de la guerra i el franquisme i no per contribuir encara més a la desmemòria i oblit del passat. I ja de pas, que demanin a la Generalitat que en comptes de retirar un homenatge a aquells guerrers catalans, hi destinin unes partides dignes per estudiar i mantenir el patrimoni del Front de l'Ebre. Farien un millor favor, de pas, a la memòria històrica.